

ЛІНГВІСТЫЧНЫ АСПЕКТ ФУНКЦЫЯНАВАННЯ ТАВАРНЫХ НОМЕНАЎ

*Чаеўская М. К., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
e-mail: chaevskaya94@mail.ru
пр-т Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь*

Номены кваліфікуюцца як адзіны лексічны масіў, які мае функцыянальныя асаблівасці і камунікатыўную значнасць. Міжнародныя наменклатурныя назвы тавараў у параўнанні з номенамі, што выкарыстоўваюцца пры афармленні пасажырскай мытнай дэкларацыі, менш рэlevantныя. Арыентаваныя на вылучэнне самастойных прывет тавараў, выдзяляючы іх сярод іншых, становяцца функцыянальна бліжкімі тэрмінам.

Ключавыя словы: *наменклатурныя назвы; экстралінгвістычныя фактары; анамасіялагічны аспект; дакладнасць.*

Пад уплывам экстралінгвістычных фактараў вельмі хутка павялічваецца аб'ём спецыяльнай лексікі, запатрабаванасць якой абумоўлена неабходнасцю абазначэння ствараемай прамысловай і сельскагаспадарчай прадукцыі. Менавіта для наймення тавараў масавай вытворчасці выкарыстоўваюцца наменклатурныя назвы. Аднесенныя пераважнай большасцю лінгвістаў (Г. А. Вінакурам, А. А. Рэфармацкім) да адзінак спецыяльнай лексікі, яны кваліфікуюцца як адзіны лексічны масіў, што мае функцыянальныя асаблівасці і камунікатыўную значнасць.

Наменклатурныя назвы (ад лац. *nomenclatura* — пералік, роспіс імён) служаць для наймення канкрэтных рэчаў.

Тэрміналогія і наменклатура істотна адрозніваюцца на ўзроўні сістэмы. З-за прамой суаднесенасці з сістэмай паняццяў тэрміналогія «замкнутая і лагічна арганізаваная», а наменклатура «не замкнутая і не так строга арганізаваная», паколькі дазваляе даваць да яе ці выключыць з яе асобныя номены, цэлыя блокі. Таму ўпарадкаванасць уласціва ў большай ступені тэрміналогіі. Наменклатура найчасцей мае выгляд няпоўнай сістэмы толькі з прычыны адсутнасці інфармацыі ў пэўнай галіне ведаў і разладжанасці міждзяржаўных сувязей.

Аднак пры ўсіх адрозненнях паміж тэрмінам і номенам нельга сцвярджаць, што паміж імі няма нічога агульнага. Па-першае, абодва адносяцца да сферы спецыяльнай лексікі, і наменклатура выступае своеасаблівым сатэлітам тэрміналогіі. Па-другое, адна і тая ж лексема можа выступаць у ролі тэрміна і ў ролі номена. Па-трэцяе, часам адбываецца пераход номенаў у разрад тэрмінаў. Па-чацвёртае, як многія тэрміны, так і наменклатурныя назвы ў значнай ступені інтэрнацыяналізаваны, што пацвярджае, напрыклад, наяўнасць аналагаў на лацінскай мове ў наменклатурных сістэмах і тэрміналогіях навук прыроднаўчага цыкла. Таму, калі паспрабаваць адлюстраваць узаемаадносінны тэрміналогіі і наменклатуры пэўнай галіны ў выглядзе схемы, то атрымаецца сфера, ядро якой складае тэрміналогія, а астатнія сегменты будуць прадстаўляць сістэмы наменклатуры, паколькі адной тэрміналогіі можа спадарожнічаць некалькі сістэм номенаў.

Спадарожнікам тэрміналогіі мытнай справы выступае таварная наменклатура, лінгвістычныя асаблівасці якой прадвызначаюцца мэтавай спецыфікай. Так, міжнародная наменклатура тавараў прызначана для спрашчэння працэдур гандлю і абмену інфармацыяй шляхам гарманізацыі апісанняў, класіфікацыі і кадзіравання. У шостае рэдакцыі Гарманізаванай сістэмы апісання і

кадзіравання тавараў, напрыклад, у таварных пазіцыях 43.01 і 43.03 даюцца агульныя апісанні: «*Сыравіна пушніна-футравая (уключаючы галовы, хвасты, лапы і іншыя часткі ці абрэзкі, прыдатныя для вытворчасці футравых вырабаў), акрамя неапрацаваных шкур таварнай пазіцыі 41.01, 41.02 ці 41.03*», «*Прадметы вопраткі, адзежныя рэчы і іншыя вырабы з натуральнага футра*». Падобныя номены-характарыстыкі, арыентаваныя на вылучэнне самастойных прымет тавараў, выдзяляючы іх сярод іншых, з прычыны акрэсленай тэндэнцыі да дакладнасці становяцца функцыянальна блізкімі тэрмінам.

Міжнародныя наменклатурныя назвы тавараў, разгледжаныя ў анамасіялагічным аспекце, на наш погляд, выяўляюць семантыка-намінатыўную адметнасць названых адзінак. У параўнанні з номенамі, якія выкарыстоўваюцца пры афармленні пасажырскай мытнай дэкларацыі, яны менш рэlevantныя, паколькі існуе аб'ектыўная патрэба ў пэўнай уніфікацыі. Пералік тавараў, падлеглых дэклараванню, можа ўтрымліваць номены, што выступаюць на правах уласных імён (*чайны сервіз «Летка белая», хрустальная люстра «Адэль», канапа «Айвенга», залатое калье «Лотас»* і інш.), таварныя знакі з літарна-лічбавай індэксацыяй (*кавамашына Philips HD 829/09, ноўтбук HP Pavilion Power 15-cb024ur 2HQ89EA, камбайн длякухонных патрэб Kenwood Chef Premier КМС 57008* і інш.).

Наменклатурныя назвы, пашыраныя ў сферы мытнай справы, павінны разглядацца таксама ў культуралагічным аспекце. Яны ствараюцца і функцыянуюць у межах літаратурнай мовы, таму падпарадкоўваюцца патрабаванням агульнапрынятых нормаў. Патэнцыяльнае парушэнне дакладнасці можа быць звязана з полісемантычнасцю асобных лексем. Варта прыгадаць слова *футра*, якое мае 3 значэнні: 1) «шорсць жывёл»; 2) «вырабленая шкура пушнога зверра»; 3) «зімовая вопратка з вырабленых шкур пушнога зверра».

Наменклатурныя назвы як неад'емная частка спецыяльнай лексікі мытнай справы характарызаваюцца рухомасцю, дэтэрмінаванай экстралінгвістычнымі фактарамі, і семантыка-намінатыўнай адметнасцю, прадвызначанай функцыянальнай спецыфікай.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В СУХОПУТНОМ КОРИДОРЕ ШЕЛКОВОГО ПУТИ

*Шамолова Ю. П., Путьято О. В., Белорусский государственный университет транспорта, e-mail: mitrakhovich.yuliya@mail.ru, olga_putyato-81@mail.ru
ул. Кирова, д. 34, 246653, г. Гомель, Беларусь*

В данной статье авторами рассмотрен транзитный потенциал Республики Беларусь, как связующего звена между Европой и Азией, представлены преимущества осуществления транзитных контейнерных перевозок в направлении Китай-Европа через территорию Беларуси. Проведен анализ объемов грузоперевозок в рамках Шелкового пути за период 2016—2017 гг., выявлены особенности осуществления контейнерных перевозок через белорусский участок. По результатам проведенного анализа были выделены ключевые факторы, которые в потенциале могут стать причиной переориентации сухопутного маршрута Шелкового пути за пределы белорусской территории.

Ключевые слова: транзитный потенциал Беларуси; Шелковый путь; Брест-Малашевичи.